

Aspectes biopsicològics de la persona

Codi: 101632

Crèdits: 12

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació Social	FB	1	A
2500261 Pedagogia	FB	1	A

Professor/a de contacte

Nom: J. Reinaldo Martinez Fernandez

Correu electrònic: JoseReinaldo.Martinez@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

F. Xavier Borràs Hernández

Nair Elizabeth Zárate Alva

Carmina Castellano Tejedor

Prerequisits

Essent aquesta una assignatura de primer curs no té prerequisits formals, però es recomana als i les estudiants que revisin els coneixements bàsics de biologia que han après durant els seus estudis previs (genètica, hominització, evolució, cervell, sistema nerviós, i d'altres conceptes relacionats). Pel que fa a la psicologia, es considera desitjable una revisió d'aspectes com: estructura i funcionament del cervell, sensació, atenció, percepció, aprenentatge, memòria, raonament, intel·ligència, relacions familiars i desenvolupament a la infància, adolescència, maduresa i vellesa.

A més és desitjable una alta motivació, capacitat per l'organització de la informació, estratègies de síntesis, anàlisi i reflexió crítica.

Objectius

Aquesta assignatura té com a finalitat apropar els i les estudiants a l'estudi de la realitat humana, tant des del punt de vista filogenètic com ontogenètic (vida, desenvolupament, processos mentals, gènere, cultura, societat, etc.). S'espera que els i les estudiants compreguin i reflexionin críticament al voltant de les bases biològiques i psicològiques que permeten descriure i explicar el comportament i els processos mentals de l'ésser humà i la forma com aquests es desenvolupen al llarg del cicle vital (des de la gestació fins a la reflexió al voltant de la mort).

A més a més en aquesta assignatura els i les estudiants han d'assolir aprenentatges per a la identificació i actuació en cas de necessitats educatives específiques que requereixin atenció per tal d'assolir un desenvolupament adequat a partir de la consideració dels aspectes biopsicològics de la persona.

Competències

Educació Social

- Acompanyar les persones en els seus processos de creixement i emancipació.
- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació de l'acció.

Pedagogia

- Analitzar i comprendre els referents teòrics, històrics, culturals, polítics, ambientals i legals que conformen situacions i propostes educatives i formatives.
- Comprendre els processos que es donen en les accions educatives i formatives i la seva incidència en la formació integral.
- Desenvolupar i coordinar intervencions educatives amb persones o grups, amb necessitats específiques, en situacions de desigualtat o discriminació per raó de gènere, classe, ètnia, edat i/o religió
- Reconèixer i avaluar la realitat social i la interrelació de factors implicats com a necessària anticipació de l'acció

Resultats d'aprenentatge

1. Comprendre com els aspectes biològics i psicològics afecten el desenvolupament al llarg del cicle vital.
2. Comprendre i analitzar les implicacions educatives de les teories i models d'aprenentatge.
3. Conèixer i analitzar les bases biològiques dels processos psicològics.
4. Conèixer i comprendre el desenvolupament al llarg del cicle vital.
5. Conèixer i identificar els principals trastorns del desenvolupament i de la personalitat, la seva incidència en el desenvolupament i implicacions educatives.
6. Identificar necessitats educatives i d'atenció en persones, grups o col·lectius per mitjà de l'anàlisi de situacions i actuacions i establir línies d'intervenció.

Continguts

1. Teories, models i mètodes en l'estudi del desenvolupament i l'aprenentatge (1 ECTS) (Bloc 1) / Unitat de Psicologia Evolutiva i de l'Educació

- 1.1. Les relacions entre desenvolupament, aprenentatge, cultura i educació.
- 1.2. Paradigmes clàssics en l'estudi del desenvolupament: Piaget y Vigotsky.
- 1.3. Mètodes qualitatiu i quantitatiu en l'estudi del desenvolupament i l'aprenentatge.
- 1.4. Tendències actuals en teoria i mètode en l'estudi del desenvolupament i l'aprenentatge.

2. Processos psicològics bàsics aplicats a l'educació (2 ECTS) (Bloc 2) / Unitat de Psicologia Bàsica

- 2.1. L'accés al coneixement: la naturalesa de la sensació, la percepció i l'experiència conscient.
- 2.2. L'elaboració del coneixement: l'aprenentatge (condicionament, aprenentatge cognoscitiu) i la memòria.
- 2.3. L'activació de la conducta: la motivació (instint, pulsó, activació, motivació intrínseca i extrínseca) i l'emoció (emocions bàsiques, teories, comunicació no verbal, gènere i cultura).

3. El desenvolupament cognitiu, afectiu i psicomotor en la infància, adolescència i maduresa (3ECTS) (Bloc 1) / Unitat de Psicologia Evolutiva i de l'Educació

- 3.1. Gestació, naixement i els dos primers anys de vida. Desenvolupament psicomotor i afectiu.
- 3.2. Desenvolupament motor, cognitiu-lingüístic i socio-afectiu en la infància i l'adolescència.
- 3.3. Formació de la identitat, personalitat, autoestima i diferències individuals.
- 3.4. L'adulthood en el desenvolupament: cognició i desenvolupament socio-afectiu.

3.5. Vellesa. Tercera edat. Nous desafiaments.

3.6. Afrontament de la mort.

4. Perspectives per l'atenció a la diversitat en l'estudi del desenvolupament i de la personalitat. Aspectes evolutius i educatius (2ECTS) (Bloc 1) / Unitat de Psicologia Evolutiva i de l'Educació

4.1. Necessitats educatives: sensorials, motores, cognitives, emocionals i afectives.

4.2. Desenvolupament de la personalitat i principals trastorns.

4.3. Diferències culturals, diversitat i educació. L'escola inclusiva.

5. El sistema nerviós i els processos psicològics (2 ECTS) (Bloc 3) / Departament de Pedagogia Sistemàtica i Social

5.1. Aspectes estructurals i funcionals del cervell humà.

5.2. La comunicació entre neurones. Xarxes nervioses.

5.3. Característiques del cervell humà (plasticitat, asimetria funcionals, clausura, auto-organització, emergència, maduració asincrònica, etc.).

5.4. Cervell i processos mentals.

5.5 Cognició, llenguatge i comunicació. Els estats de la consciència.

6. Factors genètics i socio-biològics condicionants del desenvolupament i l'aprenentatge (2 ECTS) (Bloc 3) / Departament de Pedagogia Sistemàtica i Social

6.1. Vida i evolució. La complexitat dels sers vius.

6.2. Genètica i evolució. Neodarwinisme. El procés d'hominització.

6.3. Aspectes filogenètics del comportament humà (activitats motores, estímuls clau, motivacions i emocions primàries, impregnació, etc.).

6.4. Percebre, conèixer i sentir.

6.5. Ètica i evolució. Bioètica.

Metodologia

La metodologia docent que es proposa en aquesta assignatura té com a línies generals:

- **Classes magistrals (60 hores):** presentació per part dels professors/es dels temes centrals de l'assignatura, presentació d'un grup o grups d'estudiants per aprofundir en la reflexió i/o aplicació relacionada amb temes específics, passació de vídeos o pel·lícules d'interès per a l'assignatura, fòrum de discussió amb experts en l'àrea, entre d'altres.

- **Seminaris (30 hores):** treball en grups més petits per a l'organització de diverses tasques, anàlisi i discussió de textos i/o articles de recerca, ampliació i comentaris dels apunts presos a classe, elaboració de mapes conceptuals, organització i desenvolupament de pràctiques, grups de discussió, tasques per a la trobada d'informació i preparació de presentacions orals.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Seminaris	30	1,2	
Sessions magistral	60	2,4	
Tipus: Supervisades			
Tutories	60	2,4	

Avaluació

Aquesta assignatura té sis punts de continguts (veure l'apartat de continguts) que es distribueixen en tres blocs temàtics. Es requereix que els i les estudiants adquireixin una formació mínima bàsica en tots i cadascun d'ells. Per tant els i les estudiants hauran de mostrar evidències d'aquests mínims en els diferents blocs temàtics de l'assignatura, estructurats de la següent manera:

- Bloc 1 (50%): temes 1, 3 i 4
- Bloc 2 (17%): tema 2
- Bloc 3 (33%): temes 5 i 6

L'avaluació es basarà en exàmens escrits i treballs pràctics en grup o bé individuals. En el cas del BLOC 1 (50%) hi haurà dues proves individuals, una a final de Gener i l'altre després de finalitzar totes les sessions magistrals (35%) i pràctiques individuals o en parelles en cada sessió de seminari (15%). En el BLOC 2 hi haurà tant sols una prova individual al tancament del mateix (17%). El BLOC 3 (33%) tindrà un treball i una prova individual (33%) al tancament del bloc. Així, en general, l'avaluació d'ABP és producte de l'esforç individual.

A més a més el pes relatiu dels blocs temàtics en la qualificació global de l'assignatura es correspondrà amb el seu pes percentual en ECTS. Així, el bloc temàtic 1 té un pes equivalent a 6 ECTS (50%), el bloc 2 a 2 ECTS (17%) i el bloc 3 a 4 ECTS (33%). El/la professor/a responsable de cada bloc i el/la coordinador/a de l'assignatura especificaran a l'inici del curs les proves escrites i dates corresponents a cada lliurament.

Així doncs, dintre de cada bloc hi haurà un mínim d'avaluacions escrites amb un pes total no inferior al 60% en la qualificació d'aquell bloc. D'aquesta manera els estudiants obtindran una qualificació basada en exàmens i en treball pràctic (i tutories) per cada bloc, en base a les competències que corresponguin. L'assistència a les sessions de treball pràctic (seminaris) és obligatòria, en tot cas es podrà valorar algunes absències sempre i quant la presencialitat total sigui d'un mínim del 80%.

Per superar l'assignatura s'hauran de mostrar evidències d'assoliments mínims en cadascun dels tres blocs mencionats. Si el o l'estudiant no supera algun dels blocs, la seva qualificació final correspondrà a la qualificació o mitjana del/s bloc/s suspesos, i haurà de fer l'avaluació programada com recuperació (4 de juliol) per tal de superar el/s bloc/s suspès/os (aquesta potser una prova general o específica per la part no superada, per tant potser de % variable), i podrà recuperar tot menys els seminaris del bloc 1. Si finalment no aprova algun dels blocs, significarà que no ha assolit el mínim esperat i suspendrà l'assignatura amb la qualificació corresponent al/als bloc/s suspès/os. El plagi serà motiu de suspensió de l'assignatura. En les matrícules següents de l'assignatura, l'avaluació pot consistir en una sola prova de síntesi que permeti la demostració de l'assoliment dels resultats d'aprenentatge previstos.

Els estudiants que no es presentin a cap de les avaluacions d'un dels blocs durant el curs ni en l'avaluació de recuperació obtindran una qualificació de no avaluable. Quan es faci una de les avaluacions dintre d'un bloc es considerarà presentat al bloc corresponent, i per tant haurà de fer la resta de les avaluacions obligatòriament; en cas contrari, es farà la mitjana amb la qualificació de l'avaluació a la qual s'hagi presentat i els "zeros" corresponents a la resta de les avaluacions no realitzades dintre d'aquell bloc. Si s'ha superat un dels blocs, la prova de recuperació serà per demostrar l'assoliment dels continguts i les competències pendents dels altres blocs.

Els resultats de cadascuna de les avaluacions s'hauran de publicar al campus en el termini màxim d'un mes després de la seva realització, i s'haurà d'oferir una data de revisió dintre dels 10 dies següents a la seva publicació, a excepció de les proves de recuperació que seran de revisió immediata. La qualificació final s'extraurà de la mitjana ponderada de l'assoliment dels tres blocs temàtics (50%, 17% i 33% respectivament).

El tractament de casos particulars, dubtes, suggeriments, etc., s'haurà de plantejar als/les professors/es del bloc corresponent. El/la coordinador/a de l'assignatura vetllarà perquè els criteris finals d'avaluació pel que fa a la nota global de l'assignatura siguin adoptats de forma consensuada per part de tot l'equip docent.

Tota aquesta informació i d'altra informació addicional es penjarà al inici del curs en el campus virtual de l'assignatura que farem servir com a eina de comunicació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació Biologia	33%	0	0	1, 3
Avaluació Processos Psicològics Bàsics	17%	0	0	2, 3
Avaluació Psicologia Evolutiva	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6

Bibliografia

Alonso Tapia, J. (1998). *Motivación y aprendizaje en el aula*. Madrid: Santillana. Aula XXI.

Asensio, J. M. (2004). *Una educación para el diálogo*. Barcelona: Paidós.

Asensio, J. M. (2013). *Educación y vida*. Barcelona: Octaedro.

Berger, K. H. (2007). *Psicología del Desarrollo: infancia y adolescencia*. Madrid: Médica Panamericana.

Damasio, A. (1996). *El error de Descartes*. Barcelona: Grijalbo Monoladori.

Gutiérrez Martínez, F. (2005). *Teorías del desarrollo cognitivo*. Madrid: McGraw Hill.

LeDoux, J. (1999). *El cerebro emocional*. Barcelona: Ariel/Planeta.

Martínez-Fernández, J. R., & Borràs, F. X. (comp., 2016). *Aspectos Biopsicológicos de la Persona: procesos psicológicos básicos, desarrollo y educación*. Madrid: Pearson Educación.

Martínez-Fernández, J. R., García-Ravidá, L., & Mumbardó, C. (2014). *Semillero de Científicos Sociales*. Madrid: Pearson Educación. Disponible en:

[http://pearson.es/españa/catalogo/semillero-de-cient%C3%ADficos-sociales-\(ebook\)](http://pearson.es/españa/catalogo/semillero-de-cient%C3%ADficos-sociales-(ebook))

Morgado, I. (2012). *Cómo percibimos el mundo. Una exploración de la mente y los sentidos*. Barcelona: Ariel.

Morgado, I. (2014). *Aprender, recordar y olvidar: Claves cerebrales de la memoria y la educación*. Barcelona: Ariel.

Morris, C. G. & Maisto, A. A. (2009). *Psicología* (13a. ed.). Mèxic: Pearson-Prentice Hall.

Williams, M. & Penman, D. (2013). *Mindfulness*. Barcelona: Paidós.